

БЪДЕЩИЯТ МАЙСТОР

Зурнаджийската музика, видяна през призмата на изпълнителската практика, е непрекъснат динамичен процес на усвояване и развиване на умения, репертоар, комуникация с аудиторията. Музикантът зурнаджия може да бъде обект на внимание в три етапа от жизнения цикъл: като бъдещ майстор (в процеса на обучение), като майстор (който свири) и като бивш майстор (вече не свири). Тук се налага уточнението, че и преди да стане бъдещ майстор, преди да започне да се учи да свири на зурна младежът има познание за зурнаджийската музика, в съзнанието му са натрупани “лексикални” звукови построения и “граматични” музикални правила, организиращи музикалния речников фонд като музика. Според Блекинг възприемането на звуковия порядък инстинктивно или чрез обучение (в практиката обикновено става и по двата начина) е в съзнанието (на “музикалния човек”) преди да се очертае като музика [Blacking, 1973:11].

В музикалната антропология е известно, че обучението не е само част от личната биография на музиканта. Тъй като културата като цяло е научено поведение и в процеса на обучение всяка култура проектира и възпроизвежда свои идеали и ценности, може да се твърди, че в процеса на музикално обучение присъстват (досъздавани и обогатявани) различни механизми за усвояване на култура [Merriam, 1964:145].

В традиционната култура знанията се предават главно от поколение на поколение в рамките на рода. Родовата традиция на музикално обучение е типичен механизъм за предаване на знания и умения в зурнаджийската практика: “Зурната е по род. От корена. На баща ми брат му свиреше – Юсеин. Той свиреше и това е предаваемо вече. Поколението – братето ми свиреха. Дорсун, той почина. Свирех с него. Той беше майстор, а аз му бях чирак” [Ч., с. 6]. Казаното от дъбнишки зурнаджия потвърждават в биографичните си разкази повечето интервюирани свирачи. Г. Н. от Белица се научава да свири на зурна като дете от баща си, след смъртта му става *майстор* и обучава своя син, който свири с него като *глашник*. Б. от Разлог твърди, че сам се е учил да свири на зурна, но се оказва, че го е учил да свири чичо му М. К., представител на известен разложки зурнаджийски род. Сега Б. е обучил синовете си да свирят на зурна и има семеен оркестър. С. Д. от Кавракирово се е учил да свири на зурна от дядо си – легендарен зурнаджия и основоположник на няколко зурнаджийски фамилии. С. Д. е обучил да свирят на зурна синовете си, с които свири във фамилна група. Д. К. от същото село свири в една група със своя син, брат на жена си и неговия син. Обучен от дядо си, Д. К. предава майсторството на синовете си.

Подобен механизъм на обучение по род действа и при тъпанджиите: “Цялата ни семка са тъпанари. По баща ми се учех – отивах да му помагам така. Учи ме какво, как работи, и така” [А., с. 30].

Освен традиционните норми, музикалното обучение по род има и свои икономически основания. Днешните музиканти (така са правили и техните дядовци) предпочитат да се организират в семейно-родови зурнаджийско-тъпанджийски формации, за да може печалбата от тяхната професионална работа да се разпределя в рамките на рода: “Да изкарат прехраната. Да са двамина, да изкара повече пари за къщата” [Й.Г., с. 63].

В Разлог сме наблюдавали професионални изяви при тържества в махалата на